

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae

Schnorrenberg, Anno

Coloniae, 1740

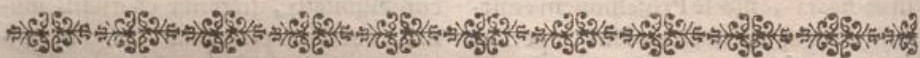
Appendix De Sanctimonialibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62040](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62040)

debet: quamvis enim Religiosus per votum obedientiæ se immediatè locali tradat Prælato, mediatè tamen omnibus aliis altioribus Prælati subicitur. Est igitur talis inter Superiores, quibus Religiosus subditur, distinctio: extra Ordinem sunt Papa, S. Congregatio à summo Pontifice Regularibus præposita, & ab his Delegati, Episcopus in casibus, in quibus Religiosi ab ipsius jurisdictione non sunt exempti. Intra Ordinem sunt Generalis, Provincialis, Superiores locales, inter Superiores Locales quidam in utroque foro jurisdictionem obtinent, & hi propriè Prælati sunt; alii non jurisdictionem in foro externo, sed

secundùm se solam habent potestatem æconomicam, suntque Prælatorum Coadjutores, quibus eidem in regimine monasterii assistere incumbit, & curare, ut regularis observantia intertineatur, &c. His etiam Professus vi voti obedientiæ obedire tenetur, si præcipiant ea, quæ ad domus pertinent disciplinam; licet enim in his Superioribus non sit potestas dominativa, ex voto obedientiæ, uti est in Prælato, orta, eo ipso tamen quo à Prælato Coadjutores constituuntur, potestas præcipiendi ea, quæ regularem concernunt disciplinam, ipsis communicatur.

A P P E N D I X

D E

S A N C T I M O N I A L I B U S.

Sanctimoniales omnes cujuscunque Ordinis sive Prælato regulari, sive Episcopis subjectæ ad observantiam trium votorum, Regulæ & Religionis suæ Constitutionum eodem modo, quo alii Religiosi, sunt obligatæ, exceptis iis, qui fragili sexui & infirmitati repugnant: sunt enim verè Religiosæ, iisdemque privilegiis, quibus Religiosi, gaudentes personæ: jura tamen quædam specialiter circa ipsas ordinaverunt. Unde

Quæres primo, Quid circa Monialium receptionem ordinatum?

R. 1mo. In cap. periculoso. 1. de Stat. Regular. in 6. prohibetur, ne in monasteriis Ordinum non Mendicantium plures de cætero Sorores vel Moniales, quàm quot ex bonis vel proventibus earundem absque penuria sustentari possint, recipiantur, id innovatur & extenditur à Trident. Sess. 25. de Regular. cap. 3. In monasteriis & domibus tam virorum, quàm mulierum, bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus is tantum numerus constituitur, ac imposterum conservetur, qui vel ex redditibus propriis monasteriorum, vel

vel ex consuetis eleëmofynis commodè possit sustentari. Hoc detretum Interpretes explicantes dicunt, nisi dos adferatur, ex qua supernumeraria sustentari valeat; per hoc enim intentioni Ecclesiæ sufficienter providetur.

2do. *Trident. Sess. 25. de Regular. cap. 18.* quatuor actiones prohibet: 1mo. Cogere mulierem ad ingressum monasterii, ut ibidem habitum suscipiat, præterquam in casibus à jure expressis, 2do. Dare auxilium, consilium vel favorem ad coactum hunc ingressum. 3tio. Interponere propriam præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem hunc in finem. 4to. Sine justa causa impedire, ne mulier in monasterio Professionem emittat.

3tio. Circa ætatem & examinationem investendarum statuit *Trident. Sess. 25. de Regular. cap. 17.* ut puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit, major 12. annis sit, nec ante eam suscipiat, nec postea ipsa vel alia Professionem emittat, quam exploraverit Episcopus, vel eo absente, vel impedito, ejus Vicarius, aut aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, an seducta sit, an sciat, quid agat, & si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas juxta monasterii illius & Ordinis Regulam, nec non monasterium fuerit idoneum, liberè ei profiteri liceat, cujus Professionis tempus ne Episcopus ignoret, teneatur Præfæcta monasterii eam ante mensẽ certiore

R.D. Schmorrenberg *Instit. 7. Can.*

facere, quòd si Præfæcta certiore Episcopum non fecerit, quamdiu Episcopo videbitur, ab officio suspena sit. In hoc decreto tria statuuntur: 1mo. Ut investienda sit annorum duodecim, ut probabilior tenet sententia. 2do. Ut puella duodecim annorum investienda ante investitionem ab Episcopo examinetur. 3tio. Ut Novitia investita iterum ante Professionem per Episcopum à Præfæcta Monialium mensẽ ante Professionem admonitum examinetur propter declarationem S. Congregationis apud Thom. Zerol. in *prax. Episcop. verb. Monialis.* Consuetudine tamen videtur receptum, ut Romæ scribit *Lexan. tom. 1. cap. 25. n. 12.* quòd solùm semel ante Professionem examinetur.

Quæres secundo. Quæ circa velum Monialium sacri Canonis ordinaverunt? *12. Gloss. in can. devotis. 11. caus. 20. q. 1.* hanc facit distinctionem: 1mo. Velum nigrum Professionis olim dabatur anno ætatis 12. *Can. puella. 2. caus. 20. q. 2.* Post *Trident.* datur anno 16. completo, quo validè emittitur Professio. 2do. Velum consecrationis olim dabatur anno ætatis 25. *Can. placuit. 14. caus. 20. q. 1.* idque solis virginibus. *Cit. can. placuit. can. Virgines. 15. ibid.* Cùm velum Professionis omnibus profitentibus daretur. *Can. omnes femina. 36. caus. 27. q. 1.* & quidem à solo Episcopo. *Can. sancti Monialis. 24. dist. 23. can. 1. dist. 25.* & tantum in diebus solemnibus, ut in Epiphania Domini, Dominica in Albis, in Natalitiis Apostolorum, diebus Domini.

H h

cis.

cis. *Cit. can. devotis. & can. Virgines.*
3tio. Velum ordinationis, quod olim
 Diaconissis ad inchoandum Officium
 ac Homilias legendas non ante annum
 40. dabatur. *Can. Diaconissam, 23. caus.*
27. q. 1. 4to. Velum Prælationis, quod
 olim Abbatissis dabatur anno ætatis 60.
Can. juvenulas, 12. caus. 20. q. 1. Po-
 stea anno 30. completo. *Cap. indemni-*
tatibus, 43. de elect. in 6. Hodie post
Trident. Sess. 25. de Regular. cap. 7. nisi
 personarum sit inopia ad Abbatissam
 eligendam, ætatis annus 40. requiri-
 tur. *5to.* Velum continentia, quod
 viduis ad Religionem conversis dabatur.
Can. vidua, 34. caus. 27. q. 1. 6to. Ve-
 lum conversionis vel probationis, quod
 Novitiis in habitus susceptione datur,
 estque communiter album.

Quæres *tertio.* Quomodo Moniali-
 bus præcipitur clausura?

ꝛ. In *cap. periculoso. unic. de Stat. Re-*
gular. in 6. universas & singulas Monia-
 les præsentis atque futuras, cujuscun-
 que Religionis sint vel Ordinis, in qui-
 buslibet mundi partibus existentes, sub
 perpetua in suis monasteriis debere de
 cætero permanere clausura præcipitur.
 Quam constitutionem *Trident. Sess. 25.*
de Regular. cap. 5. tali innovavit decre-
 to: "Bonifacii VIII. constitutionem,
 "quæ incipit: *Periculoso*, renovans
 "sancta Synodus universis Episcopis sub
 "obtestatione Divini Judicii & inter-
 "minatione maledictionis æternæ præ-
 "cipit, ut in omnibus monasteriis sibi
 "subjectis ordinariâ, in aliis verò Se-
 "dis Apostolicæ autoritate clausuram

"Sanctimonialium, ubi violata fuerit,
 "diligenter restitui, & ubi inviolata est,
 "conservari maxime procurent, inobe-
 "dientes atque contradictores per cen-
 "suras Ecclesiasticas, aliasque pœnas,
 "quâcunque appellatione postpositâ,
 "compescentes, invocato etiam ad hoc
 "auxilio brachii sæcularis, quod auxi-
 "lium ut præbeatur, omnes Christia-
 "nos Principes hortatur sancta Syno-
 "dus, & sub excommunicationis præ-
 "na ipso facto incurrenda, omnibus
 "Magistratibus sæcularibus injungit."
 S. Pius V. ad idem intentum duas con-
 stitutiones edidit, unam anno 1566,
 in qua magis decreta Bonifac. VIII. &
Concil. Trident. explicat, alteram an-
 no 1569. in qua rigidius eandem clau-
 suram præcipit, justas causas conce-
 dendæ licentiæ exponens, quas Gre-
 gor. XIII. alique Pontifices confir-
 maverunt.

Quæres *quarto.* Qui sunt Clausuræ
 perpetuæ effectus?

ꝛ. Sequentes: *1mo.* Nulla Monialis
 cujuscunque instituti tacitè vel expressè
 Religionem professâ, etiamsi conver-
 sa, vel quocunque nomine appelletur,
 quamvis ex institutis vel foundationibus
 earum Regulæ ad Clausuram non te-
 neantur, nec unquam in earum mo-
 nasteriis vel domibus etiam ab imme-
 moriali tempore ea servata fuerit, po-
 test licitè egredi monasterii sui clau-
 stra, sive interiora septa ad loca, ubi
 Sæculares intrant, etiam ad breve tem-
 pus, sub quocunque prætextu, nisi
 ex aliqua causa legitima ab Episcopo
 ap-

approbanda, indultis quibuscunque & privilegiis non obstantibus, Moniales aliter, quàm concessum est, egredientes, & licentiam aliter concedentes, quin & concomitantes, recipientes &c. excommunicationem majorem Papæ reservatam incurrunt, & tam egredientes, quàm licentiam dantes privantur dignitatibus, administrationibus, officiis, & ad illa imposterùm obtinenda sunt inhabiles ex Constitutione S. Pii V.

2do. Nulli personæ cujuscunque sexûs extraneæ ad Moniales intra septa monasterii ingredi licet juxta *cit. cap. periculoso*, ibi: "Nulli aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ (nisi rationalis & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia) ingressus vel accessus pateat ad eandem, ut sic à publicis & mundanis conspectibus separatæ, omninò DEO servare valeant liberius, & lasciviendi opportunitate sublatâ, eidem corda sua & corpora in omni sanctimonia diligenter custodire." Hæc magis declaravit *Trident. loc. cit.* his verbis: Ingredi autem intra septa monasterii nemini liceat, cujuscunque generis aut conditionis & sexûs vel ætatis fuerint, sine Episcopi vel Superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.

3tio. Nec tantùm extraneis septa monasteriorum Monialium ingredi, sed etiam ad ea monasteria extra casus necessarios accedere jure vetitum est. Con-

stat ex *cit. cap. periculoso. junct. gloss. verb. honesta. cap. monasteria. s. de vita & honest. Cler. can. definimus. 21. caus. 18. q. 2.*

"ibi: Si contigerit, ut aliquam propinquam suam videre voluerit Monachus, in præsentia Abbatissæ huic confabuletur per modica & compendiosa verba, & in brevi ab ea discedat."

Quæres quinto. Quid circa licentiam Monialium ex Clausura exeundi ordinatum?

1o. Justa causa, ob quam Monialibus exeundi licentia concedi possit, in *cit. cap. periculoso*, unica exprimitur; scilicet: "Nisi fortè tanto & tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quòd non posset cum aliis absque gravi periculo seu scandalo commorari." Quod mitiores Theologi extendunt ad casum, quo Monialis morbo periculoso, etsi aliàs non contagioso, laborat, ita, ut Medici eam morituram judicent, nisi exierit; quia, inquirunt, humanæ leges tam severè non obligant, ut periculum mortis ad eas servandas subire cogamur, & hic infirmitatis prætextus nimis familiaris & quotidianus est Monialibus.

2do. S. Pius V. has causas expressit: Nisi ex causa magni incendii vel infirmitatis, lepræ vel epidimiæ, &c. & quia hæc causæ à S. Pio V. ad *Concil. Trident.* & constitutionem Bonifacii VIII in *cap. periculoso*, expressæ, ideo Moniales ob alias causas timiles, vel magis urgentes, ut ob Hæreticorum vel aliorum hostium incursiones, &c.

exire possunt, quia per particulam taxativam: *Tantum*, casus similes, in quibus eadem vel similis aut magis urgens militat ratio, non excluduntur.

3to. Alias causæ de jure exeundi approbatæ sunt sequentes: 1ma. Si Monialis in alio monasterio ejusdem Ordinis fiat Abbatisa. 2da. Si Abbatisa ad fundandum aliud monasterium egrediatur. 3ta. Si Monialis ad aliud monasterium correctionis gratiâ transferatur, quia in proprio monasterio commodè corrigi nequit. 4^a. Si Monialis ab uno monasterio ad aliud strictioris Observantiæ exire velit. 5^a. Si totum monasterium in alium locum commodiorem transferendum, ut est rure in urbem juxta præceptum *Trident. Sess. 25. de Regular. cap. 5.* 6^a. Si Abbatisa ratione feudi homagium personaliter præstare debeat. *Cit. cap. periculoso, §. verum. in 6.*

Quæres sexto. Quid circa licentiam monasteria Monialium ingrediendi ordinatum?

R. 1mo. Ne quidem ipse Episcopus vel Ordinis Prælatus, qui aliis licentiam dare possunt, extra casum necessitatis licitè ingrediendi habent facultatem, ut declaravit Gregor. XIII.

2do. Ipse Episcopus vel Superior in casibus necessariis, nullo tamen modo in aliis etiam vigore cujuscunque facultatis vel indulti licentiam ingrediendi concedere potest juxta declarationem *Trident.* Hanc igitur ingrediendi licentiam dare potest Episcopus auctoritate ordinariâ, quoad monasteria sibi

subjecta, delegatâ verò quoad exempta & Sedi Apostolicæ immediatè subjecta, ad Prælatos autem Regulares hanc licentiam indulgere pertinet, si monasteria mediatè exempta; nomine Superioris intelligitur Generalis, Provincialis vel Prælatus localis, ceteri Moniales subjiuntur. Quamvis ex novissimis constitutionibus S. Pii V. & Gregor. XIII. licentiam exeundi Monialibus, & ingrediendi earum monasteria etiam exempta Episcopus approbare debeat, nec ullus Regularis vel secularis ullo privilegio vel exemptione se tueri possit, quò minùs si circa personas intra septa degentes, vel circa Clausuram monasteriorum Monialium etiam Regularibus subditarum deliquerit, ab Episcopo tanquam ad hoc Sedi Apostolicæ Delegato, quoties & quando opus fuerit, puniri & corrigi valeat, licet certum & indubitatum sit, hæc in omnibus Monialium monasteriis in partibus nostris haud esse recepta.

Quæres septimo. Quæ causæ ingrediendi clausuram?

R. 1mo. Causæ necessariæ ingrediendi clausuram non ex ingrediendis, sed monasterii necessitate desumendæ sunt, ut sapiùs declaravit sacra Congregatio: sufficit autem necessitas moralis; sic datur licentia Sacerdotibus ad Sacramenta infirmis ministranda, Medicis, Chirurgis, Fabris & operariis ad ædificium, vel similia opera necessaria peragenda.

2do. DD. quoque communiter excipere

pere solent: *1mo.* Pueros, qui ante rationis usum admitti possunt, cum in illis ratio prohibitionis, nempe periculum incitationis ad peccatum cessare noscatur. *2do.* Puellas sæculares, quæ in monasterio educantur, ut declaravit sacra Congregatio; si tamen eadem monasteria ante Concilium huiusmodi puellas recipere consueverint, & à Superioribus licentiam scriptam impetraverint, atque Abbatissæ vel aliarum Monialium consensus accesserit, ac ipsæ puellæ eo vestitu, qui virginali pudori ac modestiæ conveniat, intromittantur, nullamq; secum familiam adducant, nec manere in iis possint, nisi usque ad ætatis annum 25. atque in monasteriis, in quibus fuerint, eandem servent Clausuræ Regulam & legem, quam Moniales ipsæ, & si semel exiverint, nullam habeant ad ea revertendi facultatem. Demùm admitti possunt pro totius monasterii obsequio Famulæ sæculares, quando non sunt conversæ, quæ istud monasterium exercere valeant, dummodò foràs non exeant, & de licentia Superiorum admittantur.

Quares octavo. Quænam circa Sacramentum Pœnitentiæ ordinata?

1mo. Concil. Trident. Sess. 25. de Regular. cap. 10. Episcopos aliòsque monasteriorum Monialium Superiores adhortatur, ut procurent, quatenus Moniales saltèm secum singulis mensibus confessionem peccatorum facere, & Ss. Eucharistiam suscipere non omittant, ut eo salutari præsidio se muniant ad

omnes impugnationes Dæmonis fortiter superandas.

2do. Trident. ibid. constituit, ut præter ordinarium Confessarium alius extraordinarius ab Episcopo & aliis Superioribus bis vel ter in anno Monialibus offeratur, qui omnium confessiones audire debeat.

3tio. Ex constitutione Gregor. XV. *Inscrutabili.* Confessarii quomodocunque exempti tam ordinarii, quam extraordinarii ad confessiones Monialium, etiam Regularibus subjectarum, audiendas nullatenus deputari valent, nisi priùs ab Episcopo Diocæsano idonei judicentur, & approbationem, qua gratis concedenda est, obtineant.

4to. Ex declaratione S. Congregationis ad dictam Constitutionem: *Inscrutabili.* Confessarius ordinarius omni triennio mutari debet, si approbatus ad confessiones excipiendas in uno monasterio, absque nova approbatione in alio Monialium monasterio Confessarium agere nequit. Episcopus ex causa rationabili Superiores Regulares admonere potest, ut huiusmodi Confessarium amoveant, & Superiore id negligente aut detrectante ipse Episcopus talem Confessarium amovendi habet auctoritatem.

5to. Demùm Confessarius extraordinarius ab Episcopo ad semel audiendas Monialium confessiones approbatus, in virtute ejusdem approbationis pluries earum confessiones excipere nequit, sed toties quoties novâ indiget Episcopi licentiâ. Hanc constitutionem:

Inscrutabili. cum declarationibus S. Congregationis, quam cum suis declarationibus innovavit Clemens X. in constitutione: *Superna Patrisfamilias*, non esse in omni rigore quoad omnes partes suas hisce in locis receptam, nemo negare potest.

Quæres *nono*. Quid circa Sacramentum Eucharistiæ?

ꝛ. *Trident. loc. cit.* prohibet, ne sanctissimum Christi Corpus intra chorum monialium vel septa monasterii, sed in publica Ecclesia conservetur.

Quæres *decimo*. Quid circa administrationem bonorum?

ꝛ. Gregor. XV. in cit. constitutione: *Inscrutabili*, circa administrationem bonorum monasteriorum monialium disponit sequentia:

1mo. Administratores bonorum ad monasteria monialium pertinentium sive Regulares, sive Sæculares quomodolibet exempti Episcopo loci singulis annis rationes administrationis gratis tamen exigendas reddere teneantur.

2do. Ex causa rationabili, quam tamen Episcopus juxta declarationem S. Congregationis dicere non tenetur, administratoris amo-

tionem petere, & si Superiores Regulares amotionem recusaverint, ipsemet eundem amovere potest.

Quæres *undecimo*, Quid circa visitationem?

ꝛ. *1mo*. Singula monialium monasteria non exempta per Ordinarios autoritate ordinariâ, exempta & Sedi Apostolicæ immediatè subjecta per eosdem autoritate delegatâ, & exempta Regularibus subjecta per Prælatos Regulares quotannis visitanda sunt juxta formam & modum *Clement. attendentes. 2. de Stat. Monach.* Quæ Clementina per *Trident. Sess. 25. de Regular. cap. 9.* est renovata.

2do, Collegia Canonissarum sæcularium, quorum status à jure nec approbatus, nec reprobatus existit, ut loquuntur Pontifices. *Cit. Clement. & cap. indemnitatibus. 43. s. supradicta. de elect. in 6.* Per Ordinarios vel autoritate ordinariâ, vel delegatâ, si sint exempta, sunt visitanda. *Cit. Clement.*

Quæres *duodecimo*. Quid circa Abbatissas monialium est tenendum?

ꝛ. Abbatissa vel Priorissa de jure communi à monialibus monasterii,

nafterii, cui præficienda est, eligitur juxta formam *cit. cap. indemnitatibus*. Votum in electione habent moniales professe Chorales, conversæ per consuetudinem excluduntur. *id. m. 313. 314.*

2do. Episcopus unà cum Superioribus Regularibus quarumcunque Abbatissarum electionibus per se vel per alium interesse potest per *cit. constitutionem: Inscrutabili*. Si tamen Abbatissa Superiori Regulari subjecta, huic & non Episcopo competit electæ confirmatio, ut declaravit S. Congregatio. Episcopus vel Superior Regularis electioni præsidens clausuram ingredi nequit, sed vota singularum ante Cancellos excipienda. *Trident. Sess. 25. de Regular. cap. 7.*

3tio. Eligenda in Abbatissam vel Priorissam, quæ monasterii Superior est, debet esse ætatis 40. annorum, & octo annis professa, vel ad minus 30. annorum, & quinque annis professa. *Trident. loc. cit.* Electio tamen ex defectu horum nulla non est, & Episcopus confirmans in hac ætate de facto dispensat.

4to. Abbatissa electa & confirmata, si benedici solita sit, intra annum à confirmatione benedi-

ctionem suscipere debet, alias jure suo excidit, per *cit. Clement. 2. §. statuimus. de Stat. Monach.*

5to. Abbatissa Monialibus præceptum obligans ad culpam materiæ proportionalem imponere potest; etsi enim Abbatissa veram & propriam non habeat jurisdictionem spiritualem, cum illius fœmina incapax sit, habet tamen veram potestatem dominativam, hoc est: administrandi & regendi monasterium, personas & bona illius, ac per consequens in illis, quæ ad domûs regimen pertinent, moniales ipsi, sicut aliis Prælati obediunt, tenentur, ideoque subditas sibi moniales Abbatissa ad Regulæ & Constitutionum observantiam adstringere, de delictis inquirere, &c. potest, cum hæc ad potestatem dominativam spectent, & ad minus Abbatissa à confirmante quoad hæc accepit præcipiendi auctoritatem.

6to. Non repugnat, quin Abbatissa Professionem monialium in suo monasterio excipere valeat; nam hæc acceptatio, ut advertit *Lexana*, non est actus jurisdictionis, sed cujusdam Superioritatis; hinc videtur probabilius, quod Abbatissa etiam in virtute S. obedientiæ, scilicet in virtute obe-

obedientiae sibi promissae praecipere queat, & ita hic modus loquendi jurisdictionem spiritua-lem necessario non importat.

7imo. Abbatissa in materia paupertatis aliquid recipiendi vel retinendi licentiam dare potest, nam bonorum sui monasterii habet administrationem.

8vo demum Abbatissa utpote jurisdictionis spiritualis omnino incapax, censuras ferendi, in votis dispensandi, vota commutandi, Novitias recipiendi caret potestate, cum hi actus jurisdictionis spiritualis esse dignoscantur.

Finis Libri Primi.

LIBER